

3. Лукасевич-Крутник І. С. Юридична природа договору підряду на проведення проектних та пошукових робіт. Університетські наукові записки. 2007. № 1. С. 152–157.

4. Пленюк М. Договір побутового підряду як запорука належного виконання зобов'язань. Підприємництво, господарство і право. 2014. №4. С. 21–24.

5. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 № 1023-XII. Дата оновлення: 27.02.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12> (дата звернення 09.05.2020)

6. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. Дата оновлення: 28.04.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення 09.05.2020).

7. Лукасевич-Крутник І. С. Договір підряду на проведення проектних та пошукових робіт: монографія. Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка», 2012. 180 с.

Росінець С.

студентка IV курсу

юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

Науковий керівник: к.ю.н., доц., доцент

кафедри конституційного,

адміністративного та фінансового права ТНЕУ

Вербіцька М.В.

ОБСТАВИНИ, ЯКІ НЕ ПІДЛЯГАЮТЬ ДОКАЗУВАННЮ В ГОСПОДАРЬСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

Стаття 129 Конституції України гласить, що основними засадами судочинства є змагальність сторін та свобода в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості [1, с.39].

У Господарському процесуальному кодексі України (далі – ГПК України) ця норма знайшла своє відображення у статті 74, яка зазначає, що кожна сторона повинна довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог і заперечень. Докази подаються сторонами та іншими учасниками судового процесу. Обов'язок доказування поширюється на учасників судового процесу. Господарський суд згідно зі ст. 74 ГПК приймає тільки ті докази, які мають значення для справи [3, с.95].

Доказами є будь-які дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин (фактів), що обґрунтовують вимоги і заперечення учасників справи, та інших обставин, які мають значення для вирішення справи. В ГПК України визначені такі види доказів: письмові, речові і електронні докази; висновки експертів; показання свідків [2, с.73].

Обставини, які визнаються учасниками справи, не підлягають доказуванню, якщо суд не має обґрунтованих підстав вважати їх недостовірними або визнаними у зв'язку з примусом. Обставини, які визнаються учасниками справи, можуть бути зазначені в заявах по суті справи, поясненнях учасників справи, їх представників.

Відмова від визнання обставин приймається судом, якщо сторона, яка відмовляється, доведе, що вона визнала ці обставини внаслідок помилки, що має істотне значення, обману, насильства, погрози чи тяжкої обставини, або що обставини визнано у результаті зловмисної домовленості її представника з іншою стороною. Про прийняття відмови сторони від визнання обставин суд постановляє ухвалу. У разі прийняття судом відмови сторони від визнання обставин вони доводяться в загальному порядку [2, с.74].

Обставини, визнані судом загальновідомими, також не потребують доказування.

Перелік загальновідомих фактів законом не визначений, оскільки він швидкозмінний залежно від подій у державі та світі загалом. Можливість визнання факту загальновідомим надано суду і залежить, перш за все, від його правосвідомості. За загальним правилом, загальновідомими

є факти, які відомі широкому колу суб'єктів, зокрема, особам, які беруть участь у справі, та суду. Такі факти мають бути очевидними, існувати об'єктивно, тобто незалежно від волі суб'єктів.

Як приклад можемо навести пандемію коронавірусу, результатом чого стало встановлення карантину в Україні згідно із Постановою КМУ № 211 від 11.03.2020.

Необхідність визнання факту загальновідомим виникає лише у випадку, якщо наявність чи відсутність даного факту впливає на можливість та необхідність доведення обставин, що є підставою для вимог та заперечень сторін. Визнавати загальновідомими факти, які іноді згадуються в ході процесу, але не мають значення для доказування, нема необхідності.

Загальновідомі факти можуть мати як міжнародне (Велика Вітчизняна війна, аварія на ЧАЕС), так і державне та локальне (воєнна чи надзвичайна ситуація, землетрус в Харкові, повінь в Івано-Франківську) значення. Для визнання факту загальновідомим байдуже чи має він міжнародний, чи місцевий характер, важливо те, що він є очевидним, тобто його доведення є зайвим. При цьому обставини стають загальновідомими за умови, що вони будуть визнані судом такими, тобто цей факт має бути відомим суду.

Обставини, встановлені рішенням суду в господарській, цивільній або адміністративній справі, що набрало законної сили, не доказуються при розгляді іншої справи, у якій беруть участь ті самі особи або особа, стосовно якої встановлено ці обставини, якщо інше не встановлено законом.

За змістом наведеної норми, неодмінною умовою її застосування є один і той самий склад сторін як у справі, що розглядається господарським судом, так і у справі (або справах) зі спору, що вирішувався раніше, і в якій встановлено певні факти, що мають значення для розглядуваної справи [4].

Йдеться про преюдиційність - обов'язковість фактів, установлених судовим рішенням, що набрало законної сили в одній справі для суду при розгляді інших справ. Преюдиційно встановлені факти не підлягають доказуванню, оскільки вони вже встановлені у рішенні суду і немає необхідності встановлювати їх знову, тобто піддавати сумніву істинність і стабільність судового акта, який вступив в законну силу.

Правило про преюдицію спрямоване не лише на заборону перегляду фактів і правовідносин, які встановлені в судовому акті, що вступив у законну силу. Вони також сприяють додержанню процесуальної економії в новому процесі. У випадку преюдиційного встановлення певних обставин особам, які беруть участь у справі (за умови, що вони брали участь у справі при винесенні преюдиційного рішення), не доводиться витратити час на збирання, витребування і подання доказів, а суду - на їх дослідження і оцінку. Усі ці дії вже здійснювалися у попередньому процесі, і їхнє повторення було б не лише недоцільним, але й неприпустимим з точки зору процесуальної економії.

Обставини, встановлені стосовно певної особи рішенням суду в господарській, цивільній або адміністративній справі, що набрало законної сили, можуть бути у загальному порядку спростовані особою, яка не брала участі у справі, в якій такі обставини були встановлені.

17.10.2019 набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання інвестиційної діяльності в Україні», який зменшив коло підстав, що звільняють від доказування.

Обставини, встановлені виправдувальним вироком суду у кримінальному провадженні, ухвалою про закриття кримінального провадження і звільнення особи від кримінальної відповідальності, підлягають доказуванню в загальному порядку при розгляді справи господарським судом. Натомість, обов'язковими для господарського суду, що розглядає справу про правові наслідки дій чи бездіяльності особи в питанні, чи мали місце ці дії (бездіяльність) та чи вчинені вони цією особою, є лише обвинувальний вирок та постанова, якою особою було притягнуто до адміністративної відповідальності.

Вважається, що такі зміни можуть суттєво ускладнити захист прав та інтересів в господарському судочинстві. За наявності судового рішення у кримінальному провадженні, яким, наприклад, встановлено невинуватість чи відсутність в діянні складу злочину, особі доведеться доводити відповідну обставину в загальному порядку [4].

Ми погоджуємося з думкою А. Гусак та А. Овод щодо того, що в окремих випадках тепер доведеться доводити суду те, що раніше презюмувалося внаслідок преюдиції, проте не вбачаємо у цьому аж такого погіршення становища учасників господарського процесу.

Оскільки господарському судочинству притаманні і спрощені його види, зокрема, наказне провадження, то слід зауважити, що преюдиційність судового наказу як кінцевого судового рішення в такому провадженні, є доволі спірною.

Є думка, що судовий наказ у наказному провадженні можна вважати преюдиційним після того як він набере законної сили, та у справах в яких учасниками будуть сторони, які були вказані в судовому рішенні в наказному провадженні. Отже, судовий наказ також не буде підлягати доказуванню в господарському процесі [3, с.97].

Проте, виходячи із буквального тлумачення частин 4, 5 статті 75 ГПК України, де йдеться про преюдиційність, відзначаємо, що саме обставини, встановлені судом, не потребують доказування. А правила статті 238 ГПК України, яка регламентує структуру рішення суду, розтлумачують, що у мотивувальній частині рішення суду зазначаються фактичні обставини, встановлені судом. Звідси можемо дійти висновку, що, оскільки судовий наказ у силу своїх специфічних рис не містить мотивувальної частини, то не притаманна йому і преюдиційність.

Правова оцінка, надана судом певному факту при розгляді іншої справи, не є обов'язковою для господарського суду.

Обставини, встановлені рішенням третейського суду або міжнародного комерційного арбітражу, виправдувальним вироком суду у кримінальному провадженні, ухвалою про закриття кримінального провадження і звільнення особи від кримінальної відповідальності, підлягають доказуванню в загальному порядку при розгляді справи господарським судом.

Отже, в господарському процесі обставинами, що не підлягають доказуванню є обставини, що визнаються учасниками справи, загальновідомі обставини та преюдиційно встановлені факти. Кожна з цих обставин має свої індивідуально визначені ознаки, які мають бути дотримані для того, щоб дані докази не підлягали доказуванню в суді.

Список використаних джерел

1. Конституція України : станом на 1 січня 2020 р. / Верховна Рада України. Харків : Право, 2020. 56 с.
2. Господарський процесуальний кодекс України: станом на 02 квітня 2020 р. Офіц. вид. Київ: Парлам. вид-во, 2020. 192 с
3. Світличний О. П. Господарський процес: підручник. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ: НУБіП України, 2018. 342 с.
4. Гусак А., Овод А., Про нові стандарти доказування та правила подання доказів у господарських судах. URL: https://jurliga.ligazakon.net/ua/analytics/190862_persh-suttv-vmnnost-v-protseualnikh-kodeksakh-gospodarske-sudochinstvo-na-nizkomu-start (дата звернення: 23.04.2020).

Салужак С.

студентка II курсу

юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університет

Науковий керівник: викладач

кафедри цивільного права і процесу ТНЕУ

Паращук Л.Г.

ВПЛИВ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ НА СПОСІБ ЇХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

В сучасному цивільному обороті способи забезпечення виконання зобов'язань використовуються досить часто, що обумовлено об'єктивними потребами щодо мінімізації економічних ризиків при вступі в договірні відносини з різними контрагентами. Для того, щоб